

Nr 26.

Av herrar **Olsson** i Ramsta och **Osberg**, om anslag till småbruk för arbetslösa m. m.

Vid 1933 års riksdag väckte vi en motion, nr 482, vari hemställdes om en skyndsamt utredning angående verksamma åtgärder till arbetslöshetens bekämpande genom framskapandet av 2,500 nya småbruk per år under en tid av fyra år.

Med anledning av denna motion föreslog särskilda utskottet ett anslag av 700,000 kronor för bebyggandet av nya jordbruk å härför lämplig jord i statens ägo. Riksdagen beslutade i enlighet med vad särskilda utskottet sålunda föreslagit. För detta belopp kan väl på sin höjd frambringas en 100 st. nya småbruk.

Då det gäller arbetslöshetens bekämpande delvis genom återförande till jordbruket av härför lämpliga arbetslösa, spelar framskapandet av 100 st. småbruk bra liten roll.

I årets statsverksproposition är föreslaget ett belopp av 8 miljoner kronor till arbetaresmåbruk. 1933 års riksdag anslog medel för detta ändamål. Dessa småbruk voro avsedda för skogs- och flottningsarbetare i Norrland och Dalarna. Nu föreslår Kungl. Maj:t att arbetare i andra delar av landet även skall kunna få hjälp till förvärvande av dylika småbruk, som ej äro avsedda att lämna en familj hel försörjning, utan endast vara en replipunkt för arbetaren vid säsongarbetslöshet.

Alltjämt fortfar en betydande arbetslöshet, och stora belopp äskas i årets statsverksproposition för arbetslöshetens bekämpande. Trots att någon ljusning kan skönjas i närings- och affärlivet, torde vi för en avsevärd tid framåt få lov att räkna med ett efter våra förhållanden stort antal arbetslösa. Ja, fråga torde vara om den svenska industrien och näringslivet skall kunna utvecklas så, att större delen av de nu arbetslösa kan beredas sysselsättning.

Se vi på jordbruket så gå tendenserna där alltjämt i den riktningen att arbetskraften minskas. Utan nyskapandet av ett större antal nya brukningsdelar torde därför ej heller jordbruket kunna absorbera någon mera arbetskraft. Läget blir för varje år som går allt allvarsammare. Kommunerna ha hittills ansträngt sig till det yttersta för att bistå de arbetslösa på ett eller annat sätt. Detta har emellertid medfört, att den kommunala utdebiteringen mångenstädes stigit till en sådan höjd att bristningsgränsen nåtts.

Jord finnes här i landet ännu i stor utsträckning lämplig för styckning och bebyggande till nya jordbruk, varav mycken jord i statens hand. I den mån, som jord härutöver skulle behöva förvärfvas för ett sådant ändamål, så torde tiden för inköp av jord nu vara synnerligen lämplig.

Då vi nu gå att upprepa vår motion från förra året om en utredning angående nyskapandet av ett större antal nya jordbruk för arbetslösa arbetare,

så vilja vi utöka ramen för en sådan utredning att även omfatta en inventering över jord i statens ägo lämplig för styckning till nya jordbruk samt en undersökning av huru mycken mark staten äger, som genom utdikning kunde vinnas för nyodling och styckning och bebyggande.

Utredningen bör ha till syfte att framlägga en plan för nyskapandet av 2,000 nya jordbruk om året under en femårsperiod. Som vi på goda grunder måste antaga att jord för det första årets nybyggnadsverksamhet, enligt vårt förslag, utan svårighet kan göras tillgänglig, skulle ett första förslag kunna föreläggas redan 1935 års riksdag.

Emellertid anse vi, i likhet med Kungl. Maj:t, som i årets statsverksproposition äskat 3,000,000 kronor för åtgärder för anskaffande av jord åt arbetslösa, att ett sådant återförande till jordbruket av arbetslösa lämpliga industriarbetare vara så angeläget och brådskande att redan innevarande riksdag borde fatta beslut om ett anslag för detta ändamål för framskapandet av 500 st. nya småbruk om 10 à 20 tunnland åkerjord. Härför torde jord finnas tillgänglig i statens ägo eller eventuellt för billigt pris kunna inköpas. Beräknar man byggnadskostnaderna i detta fall till 5 à 7 tusen kronor per småbruk samt att staten tillhandahåller jord skulle härför erfordras ett belopp av 3 miljoner kronor. Vidare får man förutsätta att staten tillhandahåller lån åt dessa småbrukare för uppsättning, vilka lån böra beräknas till 2,500 kronor per småbruk. Härtill skulle då åtgå ett belopp av 1,250,000 kronor, vilka medel skulle lämnas ränte- och amorteringsfria de fyra första åren. I ett som allt skulle alltså behövas 4,250,000 kronor för dessa första 500 st. nya småbruk.

Genom en planmässig organisation av det hela, där staten trädde in för uppförandet av nödvändiga bostads- och ekonomihus, skulle uppförandet av byggnaderna icke behöva draga större kostnad än omkring 5 à 7 tusen kronor per småbruk. Byggnaderna skulle alltså för 2,000 småbruk gå till 10 à 14 miljoner kronor. Vi tänka oss att staten från egna skogar tillhandahåller i största möjliga utsträckning nödigt timmer och sågade skogsprodukter för självkostnadspris. Naturligtvis kunna kostnaderna avsevärt nedbringas om en standardisering äger rum. Detta är en förutsättning för att det hela skall lyckas och de blivande jordbrukarna skola kunna existera och förränta sin skuld.

För en tid av fem år skulle sålunda framskapas 10,000 nya småbruk och lika många arbetslösa beredas varaktig sysselsättning. Vid realiserandet av denna plan skulle en hel del arbetslösa beredas arbete, dels skogs- och sågverksarbetare, dels ock byggnadsarbetare, snickare och murare.

Vid överlåtandet av ett sådant småbruk till arbetslösa arbetare skulle priset ytterligare nedbringas därigenom att en del av kostnaderna för husens uppbyggande finge betraktas såsom utgifter för bekämpandet av arbetslösheten. Låt oss säga att 2 à 3 tusen kronor härigenom avskrevos från bruttokostnaden.

Med nuvarande låga jordvärde torde obebyggd jord i statens hand ej kunna värderas högre än till 200 kronor per tunnland. Dessa småbruk om 10 à 20 tunnland.

åkerjord med nödig utmark, där sådan kunde anskaffas, skulle sålunda komma att stå i ett pris av 8,000 å 12,000 kronor, varvid utmarken värderats till cirka 1,000 kronor. Efter en avskrivning av låt oss säga 2,000 å 3,000 kronor per småbruk skulle priset nedbringas till respektive 6 å 9 tusen kronor. Med nuvarande låga räntesatser kan ränta beräknas till högst 4 procent. Vid ett eventuellt köp av gården skulle småbrukaren kunna hålla de årliga utgifterna inom rimliga gränser.

I första hand finge man väl tänka sig att dessa gårdar utarrenderades med rätt för arrendatorn till senare inköp. De som skulle övertaga dessa småbruk finge, som vi förut påpekat, hjälpas till en första uppsättning, som med nuvarande låga priser torde kunna beräknas till 2,500 kronor. Dessa uppsättningslån finge under de 4 första åren lämnas amorterings- och räntefria. Här för skulle alltså erfordras 5 miljoner kronor om året. När det sedan gällde att utse lämpliga sökande till dessa småbruk, finge naturligtvis sökandens arbetsbetyg och föregående verksamhet läggas till grund för en prövning. Man kan också tänka sig, att man krävde rekommendation av kommunala myndigheter, såsom kommunalnämnd och kommunalfullmäktige. Om sökanden kunde prestera insats av eget kapital, så borde även detta tagas i betraktande men ej vara utslagsgivande. Naturligtvis finge man tillse, att de förutvarande jordbruksarbetarna på de till styckning avsedda gårdarna ej bleve arbetslösa, utan att de utav dessa som voro gifta och lämpliga att bliva egna jordbrukare, finge tillfälle att övertaga gårdar.

Frågan om arbetslöshetens bekämpande är ett av vår tids största och svåraste problem. Alla vägar, som kunna leda till att varaktigt minska de arbetslösa skara, måste därför beaktas och energiskt beträdas. Någon annan utväg lärer väl ej för närvarande finnas än att försöka bereda arbete och utkomst åt landets invånare inom Sveriges gränser, icke minst beroende där på att utsikt till emigration för den närmaste framtiden ej förefinnes.

Med stöd av det ovan anförda få vi vördsamt hemställa,

1:o) att riksdagen beslutar att i 1934—1935 års utgiftsstat anslå dels ett belopp av 3,000,000 kronor för nyskapatet av småbruk för arbetslösa och härtill lämpliga personer, dels ock beslutar uppläggandet av en lånefond för uppsättningslån till ett belopp av 1,250,000 kronor, samt

2:o) att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om en skyndsam utredning angående verksamma åtgärder till arbetslöshetens bekämpande genom framskapandet av cirka 2,000 nya småbruk per år under en tid av fem år i enlighet med av oss skisserad plan och framläggandet för 1935 års riksdag av det resultat till vilket utredningen kommit.

Stockholm den 15 januari 1934.

Gustaf Olsson

i Ramsta.

Oscar Osberg.